

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Ljubljana, 29. junij 2016

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE
Odbor za obrambo

g. Žan Mahnič, predsednik

ZADEVA: ZAHTEVA ZA SKLIC NUJNE SEJE ODBORA ZA OBRAMBO

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke zahteva, da se na podlagi drugega odstavka 48. člena, v povezavi z 32. členom Poslovnika DZ, skliče nujna seja Odbora za obrambo z obravnavo naslednje točke:

»Odgovornost predsednika predsedstva Republike Slovenije Milana Kučana in drugih pri razoroževanju Teritorialne obrambe leta 1990 s predlogom za ustanovitev preiskovalne komisije«

I. Obrazložitev:

Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve je v mesecu maju letošnjega leta vložilo kazensko ovadbo zoper bivšega predsednika CK ZKS in predsednika predsedstva Republike Slovenije Milana Kučana zaradi veleizdaje Slovenije in zaradi suma povzročitve dveh kaznivih dejanj veleizdaje in sabotaže, saj naj bi takrat vedel za ukaz o razorožitvi Teritorialne obrambe, a kljub temu razorožitve ni preprečil. Kazenska ovadba je obširno razložena in podprta z dokumenti. V prilogi kazenske ovadbe je točno navedena tudi časovnica, številka dokumenta, podpisniki, funkcija, kdo vse in kako je bil o zadevah obveščen. Kazenska ovadba je tudi priloga zahteve za sklic nujne seje odbora.

V nadaljevanju naj opišemo nekaj ključnih zgodovinskih dejstev.

V času med 15. in 19. majem 1990 je v Sloveniji na ukaz generala Hočevarja prišlo do razorožitve Teritorialne obrambe, takratni predsednik predsedstva RS Milan Kučan pa se v zvezi s tem ni odzval skladno z ustavo in zakoni ter razorožitve ni preprečil, temveč jo je s svojo nedejavnostjo in sprenevedanjem še podpiral oziroma proces razoroževanja podaljševal. To je bil najnevarnejši poskus blokiranja slovenske osamosvojitve, ki je skoraj uspel, saj je bil v več kot 80 odstotkih izpolnjen. V kolikor bi ta poskus uspel v celoti, bi bila ključna točka koalicije Demos popolnoma ogrožena, Slovenija pa danes ne bi bila osamosvojena.

Ob tem je treba pojasniti, da je na dan 31.12.1989 Teritorialna obramba Republike Slovenije (TO) razpolagala z več kot 100.000 kosi dolgocevnega in skoraj 10.000 kosi kratkocevnega pehotnega orožja. Enote TO so imele v svoji sestavi skoraj 300 topov, večinoma protiletalskih in več kot 1000 minometov, nadalje več tisoč kosov protiklepnih netrzajnih topov, ročnih raketometov in vodenih raket ter 97 protiletalskih raketnih lanserjev: skupaj je bilo v skladiščih TO preko 10 milijonov kosov najrazličnejšega orožja, streliva, min, eksplozivov; s tem orožjem bi lahko Slovenija za svojo obrambo oborožila 100.000 oseb. JLA je takrat, ko je izvedla agresijo na Slovenijo, štela okrog 130.000 ljudi. Na podlagi dokumentov, ki so danes na razpolago, je jasno razvidno, da Jugoslovanska ljudska armada junija 1991 Slovenije ne bi napadla, če bi bila Slovenija oborožena kot je bila pred majem 1990, torej je prav razorožitev TO botrovala agresiji na Slovenijo in posledično nepotrebnim smrtnim žrtvam ter materialni škodi.

Ob tem je treba povedati, da je po takrat veljavni ustavi države bilo predsedstvo Republike Slovenije tisto, ki je bilo v polni funkciji poveljnika Teritorialne obrambe, pri čemer je bila ta pristojnost nesporna. V času neposrednih priprav na razorožitev TO v Sloveniji med 10. in 19. majem 1990 je namreč od vseh organov nove oblasti delovalo le predsedstvo RS pod vodstvom predsednika predsedstva Milana Kučana. Kljub temu, da so bile prve svobodne volitve že opravljene, pa se je nova Demosova vlada šele konstituirala in dejansko je imela stara komunistična oblast v rokah še vse službe, ki bi razorožitev lahko preprečile. V tem času tudi mnoge občine še niso imele konstituiranih novo izvoljenih skupščin in izvršnih svetov, in ni dvoma, da je bil ta čas izbran namenoma, ko se je vedelo, da resnega odpora proti ukazu ne bo. Tako je od 15. do 18. maja popoldan trajalo, da je predsedstvo izdalo ukaz o prepovedi oddaje orožja slovenskih obrambnih sil enotam JLA. V tistih dneh je bila torej večina orožja slovenski teritorialni obrambi pobrana, razen v občinah, ki so se temu uprle.

Ustava in zakon sta od takratnega predsednika predsedstva RS Milana Kučana terjala, da takoj izda ukaz, s katerim bi prepovedal izvršitev neustavnega ukaza GŠ JLA in generala Hočevarja o razorožitvi slovenske TO, še posebej glede na to, da predsedstvo RS k takšnemu ukazu formalno ni podalo soglasja. Vendar Milan Kučan tega ni storil, ampak se je dne 16.5.1990 na kriznem sestanku pri predsedniku skupščine RS Francetu Bučarju sprenevedal, da za ukaz generala Hočevarja ne ve, da z odvzemom orožja TO ni seznanjen, in lagal, da o tem nima nobenih informacij. Dne 17.5.1990, ko je prevzela dolžnosti Demosova vlada in ko so častniki TO ter protestne seje občinskih skupščin 16.5.1990, 17.5.1990 in 18.5.1990 z vseh strani pritiskali na predsedstvo RS z zahtevami, da naj ustavi razoroževanje TO, pa se Milan Kučan ni mogel več sprenevedati, zato je dne 18.5.1990 popoldne ob 17. uri izdal ukaz – odredbo o ustavitvi oddaje orožja TO v objekte JLA. Ob tem je treba poudariti, da je Milan Kučan s pošiljanjem ukaza zavlačeval, saj je bil ukaz odposlan šele zvečer okoli 19. ure. Ukaz je namenoma odposlal v takšni obliki in na tak način, da ga prejemniki niso mogli niti takoj prebrati, niti takoj uresničiti oziroma, da je od ukaza do prejema ukaza in nato do njegove uresničitve, da se orožja JLA ne predaja, trajalo vsaj še nekaj ur. Ukaz o prepovedi razoroževanja TO je bil šifriran v šifrah JLA, po vsebini pa neverjetno medel, zato tudi prejemnikom nejasen.

Ker Milan Kučan nemudoma, ko je izvedel za ukaz generala Hočevarja o razorožitvi TO z dne 15.5.1990, ni sklical seje predsedstva RS in izdal odredbe, s katero bi razorožitev prepovedal, je Slovenija v dneh od 16.5.1990 do 19.5.1990 izgubila preko 80 % od skupaj preko 110.000 kosov pehotnega, protiklepnega in protiletalskega orožja, ki ga je sama plačala neposredno iz sredstev republike, občin in celo podjetij.

Iz dokumentov in poročil tistega časa izhaja, da so nekateri v predsedstvu, vključno z Milanom Kučanom, za razorožitev vedeli, še preden se je z njo začelo, torej so bili seznanjeni tudi s pripravami na razorožitev in tudi v času priprav niso ukrepali. Danes javno dostopni dokumenti namreč nedvoumno dokazujejo, da je bil Milan Kučan kot predsednik predsedstva RS z ukazom

generala Hočevarja o razorožitvi TO z dne 15.5.1990 seznanjen še istega dne, ko je bil izdan, nato pa je bil s tem seznanjen v naslednjih urah in dneh še neposredno od častnikov OŠTO Slovenj Gradec, OŠTO Jesenice ter od vseh preostalih OŠTO in vodstev občin, pred tem pa je bil seznanjen že od pokrajinskih poveljnikov TO, Službe državne varnosti in s strani visokih funkcionarjev, ki so službovali v Beogradu. Zagotovo ga je s tem seznanil tudi politkomisar RŠTO, sicer pa nekdanji sekretar ZKS za Gorenjsko Zdravko Krvina. To je očitno glede na dejstvo, da je bil Milan Kučan do leta 1990 predsednik CK ZKS, ki je postavil večino poveljniških kadrov v TO, med njimi je imenoval vse najvišje poveljujoče.

Ob tem je treba povedati, da je takratni obrambni minister Janez Janša nato takoj po prevzemu funkcije sekretarja za obrambo ukazal prepoved oddaje orožja. To, da je v zvezi z razoroževanjem nato takoj ukrepal takratni minister za obrambo Janez Janša, je dokaz, da se je dalo ukrepati in da bi predsedstvo RS to lahko tudi storilo. Tisti, ki je bil na funkciji vrhovnega poveljnika Teritorialne obrambe, bi moral nezakonit in protiustaven ukaz generala Hočevarja glede razoroževanja slovenske vojske takoj zaustaviti in preklicati tisti hip, ko je za ukaz izvedel.

Potem, ko je bila TO razorožena, je postala grožnja za napad s strani jugoslovanske armade realna, do vojne napovedi Sloveniji s strani Zveznega izvršnega sveta in generala JLA Konrada Kolška pa je nato tudi prišlo, in to takoj po razglasitvi neodvisnosti in samostojnosti dne 25.6.1991. Takrat se je začela tudi osamosvojitvena vojna, ki je terjala smrtne žrtve (med drugim so v uniformah TO in policije umrli Jernej Molan, Franc Uršič, Peter Petrič, Edvard Peperko, Vinko Repnik, Stanko Strašek, Robert Hvalc, Bojan Štumberger, Željko Ernoič) tako med branilci kot napadalci pa tudi med civilisti državljani RS in celo med tujimi državljani. Kot že izpostavljeno, do napada JLA na Slovenijo in do smrtnih žrtev ne bi prišlo, če bi Slovenija razpolagala z orožjem, ki ji je bilo odvzeto prav zaradi zavlačevanja predsedstva RS in predsednika predsedstva Milana Kučana. Slovenije JLA, v primeru, če bi le-ta za obrambo lahko vpoklicala 100.000 dobro oboroženih branilcev, nikoli ne bi napadla.

Po 25-ih letih od vojne za Slovenijo nihče izmed tistih, ki so med vojno v Sloveniji pobijali civiliste, bombardirali in povzročili veliko materialno škodo, pred slovenskimi sodišči ni odgovarjal. Vloženih je bilo preko 100 kazenskih ovadb, veliko procesov se je odvijalo, vsi so bili oproščeni, do zadnjega, kljub konkretnim in neposrednim dokazom.

Stvari gredo celo tako daleč, da so 2. 6. 2016 Vojni veterani 91, ki združujejo Zvezo veteranov vojne za Slovenijo in Združenje Sever, na tiskovni konferenci presenetili z izjavami, da Teritorialna obramba sploh nikoli ni bila razorožena in da do razorožitve nikoli ni prišlo. Po njihovem naj bi prišlo do poskusa razorožitve, ki pa ni uspel. Prav tako so tudi zavrnili datum nastanka Manevrške strukture narodne zaščite, ki naj ne bi nastala maja 1990, ampak pozneje.

Ob tem velja opozoriti tudi na intervju polkovnika Mihe Butara, ki je kot predsednik Zveze slovenskih častnikov za Delo Mag, 29. 6. 2009, med drugim dejal: »V vojaškem smislu pa se mi zdi pomemben čas po prvih demokratičnih volitvah aprila 1990. Takrat se je namreč zgodila razorožitev Teritorialne obrambe. To je bil za nas, pripadnike, hud udarec. Dejstvo, da so naši šefi v republiškem štabu (RŠTO) to dovolili, je po eni strani v nas budilo jezo in strahotno nezadovoljstvo, po drugi strani pa je zaradi tega dejanja v nas zagorel plamen, odločeni smo bili nepopustljivo braniti slovenske interese, kar se je izkazalo skozi delovanje v MSNZ. Ta je na samem začetku delovala kot nova, sprva ilegalna, slovenska vojska«. In poudaril, da » takrat slovenska politika ni delovala povsem enotno in se je na razorožitev odzvala z različnim časovnim zamikom«.

Dejal je tudi: »Ne smemo pozabiti, da smo po razorožitvi Teritorialne obrambe ostali dobesedno goli in bosí. V projekt MSNZ smo vključili petnajst občinskih štabov TO, ki orožja niso oddali in z izredno aktivnim tajnim delovanjem odvzemali orožje iz skladišč, ki so bila pod nadzorom JLA. Tako smo organizirali in usposobili močno vojaško strukturo – Slovensko vojsko, v kateri je delovalo preko 22.500 pripadnikov. Četrtega oktobra 1990 smo jo prenesli v sestavo na novo nastalo TO RS in pod poveljstvo novega načelnika majorja Slaparja.«

Milan Kučan, predsednik Predsedstva Republike Slovenije pa je o razorožitvi dejal naslednje: »O tako imenovanem razoroževanju Teritorialne obrambe nisem molčal, o tem obstajajo dokumenti in pričevanja«. »Ravnal sem tako, kot sem v tistih razmerah presodil, da je najbolj ustrezno«. Dejal je tudi: »Uradno nisem bil obveščen, sem pa zahteval uradna pojasnila.«

Na drugi strani pa je očitek: »Če bi tedanji predsednik Milan Kučan 17. maja zjutraj podpisal zaustavitev oddajanja orožja, potem bi tudi Teritorialna obramba zadržala večji del orožja. Tako je pa bila dinamika takšna, da približno vsako uro v povprečju slovenska teritorialna obramba izgubila tisoč kosov orožja in opreme, za tisoč mož«.

V zaključni nalogi naddesetnika Mitje Mežnerja z naslovom Manevrska struktura narodne zaščite (2009) je zapisano naslednje dejstvo: »V spomin na MSNZ so 17. maja 1992 ob tretji obletnici njenega nastanka organizirali slovesnosti. Na slovesnosti so sodelovali vsi glavni nosilci projekta MSNZ. V spomin na sodelovanje v celotni akciji sta bili postrojeni specialna brigada MORIS, Specialna enota Policije (SEP). Enaindvajsetega junija 2000 je predsednik Republike Slovenije Milan Kučan pripadnike MSNZ odlikoval z najvišjim državnim odlikovanjem, Zlatim častnim znakom svobode Republike Slovenije« (stran 21). Isti avtor na naslednji strani tega dela objavlja zgodovinski intervju z nadporočnikom Albinom Mikuličem. Na postavljeno vprašanje »Kako in komu zaupati v akciji MSNZ?«, je nadporočnik med drugim dejal: »Naključje je hotelo, da je bil načelnik oddelka za ljudsko obrambo g. Krkovič, ki je videl, kako nalagajo orožje. Odvažali so vse orožje, tudi tisto, ki je bilo last občine in ne TO. Tako se je Krkovič skupaj z Vinkom Beznikom (poveljnikom specialne enote policije) odločil poizvedeti za kaj gre in ugotovil, da je potekal proces razoroževanja po vsej Sloveniji. Zato je šel v Ljubljano do Janeza Janše (ki je bil dva dni prej imenovan za sekretarja RSLO), s katerim se poprej nista osebno poznala in ga seznanil s situacijo. Janša ga je pooblastil naj organizira neko vojaško organizacijo, ki bi se bila zmožna upreti morebitnemu posredovanju JLA. Tako sta Krkovič in Beznik začela zbirati sodelavce.«

Zaradi ponavljajočih se vprašanj, različnih očitkov in zavajanj, je nujno potrebno, da se navedeno vprašanje pojasni pred pristojnim delovnim telesom državnega zbora. Šele, ko bodo znani resnični odgovori, bo zadeva dejansko zaključena in ne bo več prostora za potvarjanja in neresnice ter tudi ne za razdvajanja med vsemi akterji, ki so takrat, ko je bilo to potrebno, ponosno in aktivno sodelovali v Manevrski strukturi narodne zaščite in Teritorialni obrambi. Ali kot je dejal v intervjuju polkovnik Miha Butara: »Po ustanovitvi MSNZ smo bili v stalni pripravljenosti, ker smo bili globoko prepričani, da bodo razmere bistveno resnejše kot maja 1990, ko je bila izpeljana razorožitev TO. Pričakovali smo zelo hud spopad z JLA in drugimi zveznimi silami. V času do vojne smo izvedli veliko priprav, ki so predvidevale naše ukrepe v primeru nasilnega napada na Slovenijo. Že v MSNZ smo pripravili ustrezne obrambne načrte, ki so predvidevali bojno uporabo naših enot, blokiranje vojašnic in izvajanje vseh potrebnih ukrepov ob napadu sovražnih sil. Še posebej smo se na to pripravili v Ljubljani, kjer smo med drugim morali načrtovati obrambo najpomembnejših republiških ustanov...«.

II. Odboru za obrambo predlagamo, da po končani razpravi sprejme naslednje sklepe:

1. Odbor za obrambo na podlagi nespornih zgodovinskih dejstev ugotavlja, da je bila Manevrska struktura narodne zaščite sodobna, organizirana in izključno slovenska oborožena sila, katere glavni namen je bil preprečiti posledice razorožitve Teritorialne obrambe Republike Slovenije in zagotoviti varnost ljudi v procesu osamosvajanja Slovenije.
2. Odbor za obrambo ocenjuje, da je bila (samo)razorožitev TO najnevarnejši poskus preprečitve osamosvojitve Slovenije in daje priznanje vsem, ki so se nezakonitemu ukazu pogumno uprli.
3. Odbor za obrambo predlaga Državnemu zboru Republike Slovenije, da ustanovi preiskovalno komisijo o ugotavljanju odgovornosti bivšega predsednika Predsedstva Republike Slovenije Milana Kučana in drugih nosilcev funkcij za razorožitev Teritorialne obrambe v maju leta 1990.

III. Poslanska skupina SDS predlaga, da na nujno sejo Odbora za obrambo povabite:

- Boruta Pahorja, predsednika Republike Slovenije;
- Milana Kučana, predsednika Predsedstva Republike Slovenije v času razoroževanja Teritorialne obrambe;
- Andrejo Katič, ministrico za obrambo;
- generalmajorja dr. Andreja Ostermana, načelnika GŠ SV;
- načelnika MSNZ, BriGen Antona Krkoviča;
- predsednika IS RS po prvih večstrankarskih volitvah, g. Lojzeta Peterleta;
- sekretarja za NZ v Demosovi vladi, g. Igorja Bavčarja;
- Združenje za vrednote slovenske osamosvojitve.

Prilogi:

- Kazenska ovadba zoper Milana Kučana;
- Zbornik dokumentov Bela knjiga Slovenske osamosvojitve, Nova obzorja, 2013, dostopno na elektronskem naslovu: <http://www.vso.si/index.php/povezave/405-bela-knjiga-slovenske-osamosvojitve-spletna-izdaja>

Jože Tanko
Vodja poslanske skupine SDS